

Institutionen för pedagogik i Växjö Ny universitetsinstitution

CHRISTER FRITZELL

Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Högskolan i Växjö tillkom som självständig enhet 1977 genom en sammanslagning av Lärarhögskolan och den dåvarande universitetsfilialen under Lunds universitet. Efter en accelererande tillväxt under påföljande två decennier togs ett stort steg på vägen mot universitet när högskolan 1996 fick rätten att självständigt inrätta professurer. Ansökan om universitetsstatus inlämnades 1997. Strax efter att etappmålet avseende tilldelning av vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap hade uppnåtts, kom så det slutliga beslutet om universitetsstatus från den 1 januari 1999.

Universitetets totala verksamhet är nu koncentrerad till campusområdet Teleborg några kilometer söder om stadskärnan. Här finns redan en välutvecklad infrastruktur med institutionslokaler, bibliotek, bokhandel, administration, teknik- och forskningsbyn Videum, restauranger, studentbostäder samt det osannolika Teleborgs slott som med sina tinnar och torn utgör ett minst sagt ovanligt inslag i en akademisk miljö. Totala antalet studenter uppgår för närvarande till ungefär 9.000 inom ett 40-tal olika ämnen, varav i dagsläget tretton med magisterexamination. Genom bland annat ett professorsprogram med stöd från lokala myndigheter och näringslivet i regionen är nu ett femtontal professurer etablerade eller under tillsättning, och siktet är inställt på ett 40-tal inom några år. Över hundratalet doktorander med förankring i Växjö är inskrivna vid andra institutioner i landet. Flertalet av dessa kommer nu att successivt överföras till de nystartande forskarutbildningarna vid »hemmainstitutionerna».

Den nuvarande *Institutionen för pedagogik* har genomgått omfattande organisatoriska och innehållsliga förändringar under senare år. Institutionen ombildades 1993 genom sammanslagning av de tidigare institutionerna för dels praktisk pedagogik och dels ämnena bild, idrott och musik, samt det allmänna ämnet pedagogik som tidigare ingått i institutionen för samhällsvetenskap. Från och med 1998 integreras också *Institutet för kunskapsutveckling inom ungdoms- och missbrukarvården*, IKM. Denna enhet har tidigare funnits inom Vårdhögskolan, som för övrigt också som helhet nu ingår i universitetet. Sammantaget har *Institutionen för pedagogik* ungefär ett 60-tal

anställda. Sedan 1997 finns hela institutionen i nybyggda lokaler centralt på campus.

Den samlade administrationen av lärarutbildningsprogrammen låg tidigare inom institutionen, men ledningsansvaret har nu tydligare kopplats till fakultetsnivån och ett särskilt beredningsorgan. Till institutionens verksamhet knyts de praktisk-pedagogiska delarna av lärarutbildningar med sammantaget närmare 1.500 studenter inom program för förskolläraryrket, fritidspedagog- och grundskolläraryrket 1–7 med tre olika inriktningar, 4–9 med sex olika kombinationer, gymnasieläraryrket med flera olika ingångar, samt praktisk-pedagogiska kombinationsutbildningar för olika lärarbefattningar. Detta förutsätter givetvis ett omfattande samarbete med övriga institutioner inom universitetet. Till detta kommer fristående kurser med ett antal olika inriktningar upp till magisternivå.

Inom IKM bedrivs skraddarsydd uppdagsutbildningar, men också reguljärutbildningar i form av fristående kurser. De senare har samordnats i ett program kallat »Pedagogik med inriktning mot ungdoms- och missbrukarvård». I kursutbudet finns fokuseringar på bland annat behandlingsplanering vid missbruk, behandlingsarbete med den missbrukande familjen, kognitivt förhållningssätt vid missbruk.

I institutionens forskarutbildning, som startar i och med vårterminen 1999, är en ambition att successivt finna nya former för integration av teori och praktik, kursstudier och avhandlingsarbete, det disciplinära och det tematiska. Samverkan mellan ämnen och institutioner i Växjö liksom på annat håll ses som en viktig förutsättning för den fortsatta utvecklingen. Ett tiotal personer med ordinarie verksamhet inom institutionen, huvudsakligen med anställning som adjunkt, bildar nu tätgrupp på doktorandnivå. Förhoppningen är att de fasta resurserna för studiefinansiering ska förbättras med det snaraste, så att en påtaglig nyrekrytering kan ske för att komplettera den egna studiemiljön.

Under en följd av år har docentkompetenta lärare utifrån engagerats för att fullgöra professorsuppgifter med avseende på forskningsanknytning och vetenskaplig utveckling inom institutionen. När högskolan fick möjlighet att inrätta egna professurer tilldelades också pedagogiken denna rättighet. Nu finns således vid institutionen en fast professur, som tillträdde på heltid vid halvårsskiftet 1998. Vidare finns ytterligare fyra personer med professorskompetens deltidsanknutna till särskilda projekt eller verksamhetsområden. Handedarkollegiet för forskarutbildningen omfattar ett tiotal disputerade lärare, och det är en uttalad avsikt att snarast förstärka kollegiet med ytterligare docentkompetens. För publicering av forsknings- och utvecklingsarbeten finns för närvarande rapportserierna Pedagogisk Kommunikation, Pedagogisk rapport och Pedagogisk uppsats samt tidskriften Socialt Perspektiv, som utges inom institutionen.

Forskningsverksamheten innefattar för närvarande bland annat följande aktiviteter. I ett projekt om »Pedagogikens villkor och möjligheter inom de särskilda ungdomshemmen» är avsikten att dra nytta av institutionens relativt breda kompetensprofil i en samlad studie av den kombinerade utbildning och behandling som bedrivs vid de så kallade §12-hemmen. Projektet, som är

flerårigt och finansieras via det vetenskapliga rådet inom Statens Institutionsstyrelse, SiS, omfattar dels en kartläggning av förutsättningarna för ungdomshemmens skolverksamhet, och dels en försöksverksamhet i vilken vissa delar av projektets idémässiga och teoretiska grund prövas i praktiskt arbete. En väsentlig insats koncentreras till elever med läs- och skrivproblem, men med ambitionen att se också dessa i det bredare sammanhang som ligger i projektets allmänna utgångspunkter.

Just forskning och utvecklingsarbete om läsutveckling och dyslexi har en relativt lång historia i Växjö genom en tidigare centrumbildning, *Läsutveckling Kronoberg*, som nu också förts samman med institutionen. Forskare från olika ämnen har här samarbetat inom tvärvetenskapliga projekt. I en doktorsavhandling av en av institutionens medarbetare studerades lässvårigheter bland skolbarn i fråga om till exempel visuell läsavkodning och anknytande processer. I en annan studie undersöks skillnader med avseende på bland annat personlighet och självbild mellan personer med eller utan särskilda läs- och skrivsvårigheter och dyslexi.

Inom IKM-delen utvecklas ett samlat program kring två huvudsakliga forskningsfält. Det ena gäller forskning om kompetensutveckling, avseende bland annat villkor för förtroghetskunskap, erfarenhetsbaserade utbildningar, kompetensutveckling på individ- och organisationsnivå. Det andra forskningsfältet avser forskning för kompetensutveckling, avseende bland annat uppfattningar om och arbetssätt i socialt arbete och behandling. Ett SiS-finansierat projekt avser lärande och kunskapsutveckling i fråga om kort- och långsiktiga effekter av personalutbildning inom olika behandlingsinstitutioner. En viktig fråga gäller hur praktikers erfarenhetsbaserade kunnande ska kunna tas till vara på bättre sätt i det dagliga arbetet.

I ett relativt omfattande utvecklingsarbete har en grund lagts för att upprätta en provbank i de yrkesinriktade programmens karaktärsämnen till stöd för lärares bedömning och betygssättning. Tillsammans med Lärarhögskolan i Stockholm och med finansiering från Skolverket vidareförs detta projekt med särskilt fokus på läroplanens och programmens övergripande mål. Inledningsvis omfattas sex av de fjorton yrkesinriktade programmen. Ytterligare ett forskningsområde gäller kulturfrågornas ställning i skola och lärarutbildning. Flera olika problemområden, såsom barns och ungdomars livsvillkor, kultur och kommunikation i klassrummet och pedagogikens kulturteoretiska grunder, studeras i tvärvetenskapliga och delvis komparativa perspektiv. Projektet avses bland annat bidra till utvecklingen av en ny inriktning av lärarutbildningen med kulturvetenskaplig fördjupning. Arbetet genomförs med stöd från departementsnivå och i samverkan med universitetets Centrum för barn- och ungdomskultur.

Institutionen har medverkat i ett antal projekt med anknytning till Distansutbildningskommittén avseende utveckling, genomförande och uppföljning av olika former av IT-stöd i undervisning. Institutionen deltar också i ett relativt omfattande IT-baserat projekt kring skogsbruk med finansiering från KK-stiftelsen och i samverkan med gymnasieskolor och småföretag. Fortsatta uppdrag just inom området IT och undervisning förväntas tillkomma. I detta sammanhang kan också nämnas institutionens jämförelsevis mycket omfat-

tande externa verksamhet i anknytning till den så kallade tredje uppgiften. I samarbete med framför allt ett stort antal skolor i regionen bearbetas behov av fortbildning och organisationsutveckling utifrån en ambition att koppla samman inte bara teori och praktik utan också grundutbildning och forskning.

Inom ramen för egna medel för forskning och forskningsbefrämjande åtgärder har ett antal avgränsade men långsiktiga forskningsuppgifter kunnat ges stöd. Det handlar om frågor om etik och moral i individualiserad verksamhet i skolan, åldersintegrerad verksamhet under de första skolåren, innebörden av vetenskaplighet och internationalisering i lärarutbildning, barn och ungdomars relationer till kamrater och vuxna, IT och metakognitivt lärande, universitetslärares pedagogiska tänkande m m.

INFÖR FRAMTIDEN

Vid en första anblick kan institutionens interna struktur möjligen förefalla splittrad med så disparata delar som till exempel musik och missbrukarvård. Denna sammansättning har som nämnts ovan tillkommit historiskt genom att först den så kallade BIM-institutionen och därefter det vårdhögskolebaserade IKM förts samman med pedagogikinstitutionen. En viktig uppgift är nu att söka sammanföra dessa olika inriktningar till en enhet med gemensamma intressen och ambitioner.

I själva verket finns också i den till synes spretiga ämnessammansättningen ett mönster med intressanta möjligheter till kompletterande fokuseringar inom en samlande helhet. Den för pedagogiken centrala frågan om kunskapsutvecklingens varierande grunder kan ju nämligen här ges en spännande belysning. I de olika verksamheterna finns påtagligt olika villkor vad gäller just kunskapssyn och vilka bevekelsegrunder för det pedagogiska arbetet som därmed blir relevanta. Inom didaktik, socialt behandlingsarbete och bild/idrott/musik har vi att göra med markerade skillnader i validitetsvillkoren för kunskapsutvecklingen och därmed också utpräglade profileringsmöjligheter.

Som ett praktiskt exempel kan nämnas ett pågående utvecklingsarbete avseende en gemensam kunskapsbas för frågor kring lärande och sociala problem. Inom området möts allmänpedagogik, specialpedagogik, socialt arbete och socialpedagogik. I planeringsarbetet ingår att utveckla en särskild variant av lärarutbildning med inriktning mot ett förstärkt samband mellan lärande och socialisation.

Inom institutionen finns allmänt en ambition att bygga vidare på nuvarande möjligheter att skärpa de olika delarnas identitet i relief till varandra. I botten ligger en avsikt att utveckla samlande teman med kommunikationsbegreppet i centrum och en tydlig profilering mot den demokratiska värdegrunden i olika former av pedagogiskt arbete. Den fasta professurens inriktning mot didaktik kompletteras med inriktningar mot ungdoms- och missbrukarvård inklusive specialpedagogik, samt mot kulturområdet. Dessa inriktningar avses vidare ges förankring i olika kontexter som till exempel arbetsliv eller vuxenpedagogik. Inom var och en av huvudinriktningarna avses professors- eller docentkompetens finnas i anslutning till såväl forskning som utbildning

på grund- och forskarnivå. På detta sätt är tanken att den gamla institutionen för praktisk pedagogik med sin anknytning till seminarietraditionen på lärarutbildningsområdet ska fortsätta att utveckla bredare funktioner och nya innehållsområden för att med hjälp av en växande forskningsverksamhet inom den nya Institutionen för pedagogik kunna bilda en framåtblickande enhet inom det likaså nya Växjö universitet.